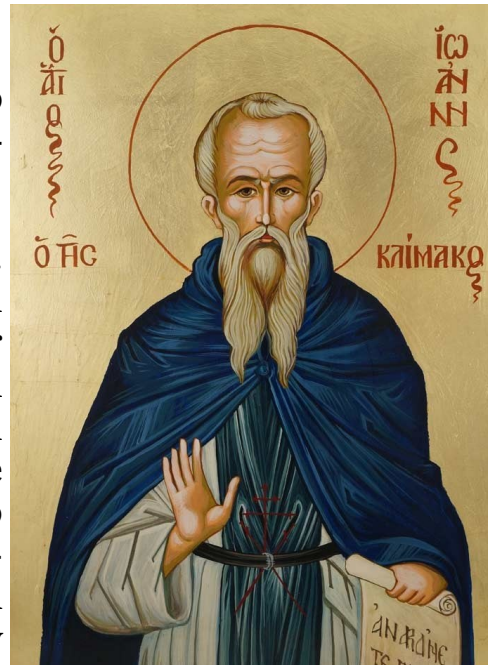

Náš prepodobný otec Ján, autor spisu Rebrík

Cirkvi byzantskej, sýrskej aj latinskej tradície si v týchto dňoch pripomínajú významného svätca zo 6. storočia, ktorého dielo je dodnes vyhľadávané a čítané.

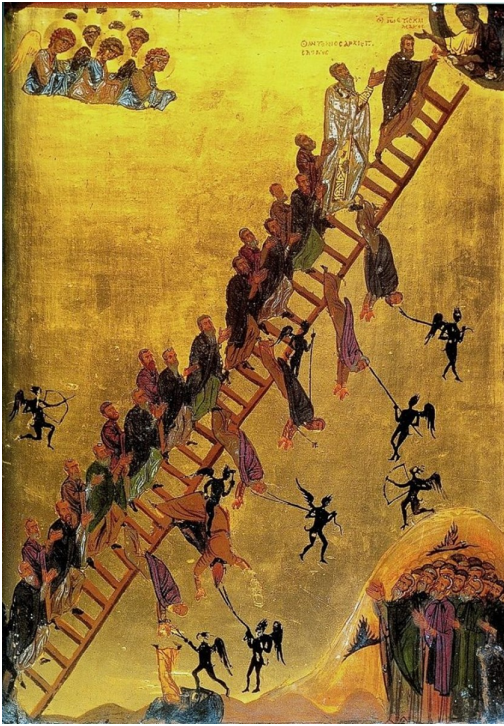
Cirkvi latinskej, byzantskej a západosýrskej tradície si 30. marca pripomínajú igumena (opáta) monastiera „Horiaci ker“ na Sinaji (medzinárodného kláštora, ktorý sa neskôr začal nazývať „Svätá Katarína“). Náš prepodobný otec Ján je autorom gréckeho duchovného spisu Rajskej rebrík či Rebrík do raja (gr. Klímax tu Paradeísu), v ktorom opisuje cestu duchovnej skúsenosti vedúcej k zbožstveniu. Tento spis je dnes všeobecne považovaný za jedno z najvplyvnejších diel kresťanskej asketiky. Mimoriadnej obľube sa tešil už od svojho vzniku v 7. storočí a zanechal výraznú stopu v asketickej literatúre i duchovnom živote mníchov i laikov.

Na základe gréckeho názvu jeho slávneho diela sa Jánovi po smrti dostalo prímene Klimak (gr. Joánnes tes Klímakos). Nazývaný je tiež Ján Scholastik alebo Ján Sinajský. O živote Jána Klimaka vieme vskutku veľmi málo: skromné informácie čerpáme z listov, ktoré predchádzali napísaniu Rebríka do raja, ďalej z krátkeho životopisu De vita sancti Climaci od mnícha Daniela z monastiera Raithú neďaleko sinajského kláštora a tiež z informácií Anastáza Sinaitu, ktorého ako ešte mladíka prijal do sinajského monastiera igumen Ján Klimak.

Náš prepodobný otec Ján vstúpil ako šestnásťročný do mníšskej kolónie na Sinaji. Duchovne sa formoval pod vedením igumena Martýria. Vo veku dvadsať rokov prijal mníšske podstrihnutie. Po Martýriovej smrti viedol štyridsať rokov pustovnícky život v lokalite nazývanej Tholas, vzdalenej osem kilometrov od sinajského monastiera, pričom pri sebe mal učeníka Mojžiša. Samota nebola totálna, pretože každú nedeľu sa vracal do kláštorného chrámu na liturgiu a prijímal tých, ktorí za ním prichádzali na duchovný rozhovor (Rebrík do raja 19).

Tento druh pustovníckeho života bol prerušený Jánovou cestou do Alexandrie. Vo veku asi 60 rokov bol proti svojej vôli zvolený za igumena mníchov na Sinaji. V tom istom monastieri žil aj jeho brat Juraj, ktorý ho prežil len o desať mesiacov. V postavení igumena Ján Klimak musel svoju pozornosť venovať mníchom a pustovníkom, chorým (bola tu aj malá nemocnica) a aj početným pútnikom, ktorí prichádzali na Sinaj. Monastier slúžil aj ako noviciát, kde novoprichádzajúci, prv ako prešli do samoty pod vedením učiteľa, dostávali počas dvoch rokov poučenia od starších a formovali sa v rehoľnom a duchovnom živote.

Pre zjavnú inšpiráciu spismi Barsanufia, ktorý zomrel okolo polovice 6. storočia, Jána (†542), Doroteja z Gazy (6. storočie) a Gregora Veľkého (Regula Pastoralis bola preložená do gréčtiny) treba Jána Klimaka zaradiť medzi 6. a 7. storočie. Zatiaľ čo francúzsky učenec François Nau datuje Klimakovu smrť okolo roku 649, jeho krajan Bernard Flusin a ďalší sa najnovšie prikláňajú k roku 670.

Nevieme, či Ján Klimak pred vstupom do monastiera absolvoval nejaké štúdiá. V kláštore určite čítal učiteľov duchovnosti a zvlášť Bibliu (pozná ju naspamäť a cituje doslovne), lebo po smrti mu bol daný aj titul Scholastik. Poznal aj spisy Jána Kasiána (†435), Gregora z Nyssy (†395), Diadocha z Fotiky (†474). Ján Klimak veľa čítal, ale predovšetkým veľa pozoroval a uvažoval nad ťažkosťami askézy a zjednotenia s Bohom.

O napísanie duchovného spisu Jána Klimaka požiadal igumen Ján z kláštora Raithú (zachoval sa nám o tom list), aby jeho poučenia poslúžili „ako rebrík, ktorý vyvedie až k nebeskej bráne tých, ktorí sa rozhodnú pre rehoľný život, a umožní im kráčať bez škôd a pokleskov a bez prekážok zo strany zlých duchov a vládcov temného sveta“. Na túto žiadosť Ján Klimak odpovedal s „radosťou a chvením súčasne“.

Príslušné Klimakovo dielo je známe vo východnej tradícii pod tromi rozličnými názvami: Rebrík božského výstupu (toto je najviac rozšírený názov na Východe), Osvietenie duše a Duchovné tabule. Na Západe sa nazývalo Rebrík do raja či Rajský rebrík.

Rebrík do raja zhromažďuje to najlepšie z duchovnej tradície egyptských a palestínskych mníchov, no súčasne je veľmi originálny, pretože Ján Klimak sa v ňom prejavuje ako citlivý a bystrý pozorovateľ, ktorý je schopný hlbokých osobných analýz ľudského ducha. Preto sa Rebrík tešil veľkému úspechu v mnohých jazykoch a kultúrach (byzantskej, sýrskej, arménskej, gruzínskej, cirkevnoslovanskej, arabskej), pričom veľký vplyv mal aj v latinskom svete. Existencia početných rukopisov, prinajmenšom pätnástich v monastieri na Sinaji, sťažila novú kritickú edíciu diela. „Rebrík do raja“ bol už preložený aj do mnohých moderných jazykov, v tomto roku aj do češtiny ako Nebeský žebřík.

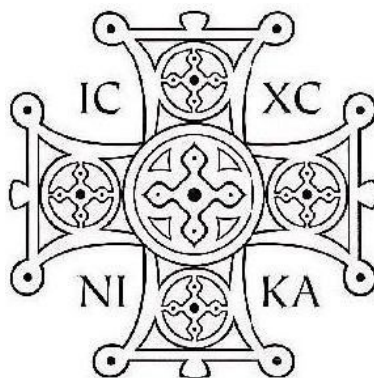
Na podklade biblického príbehu o Jakubovom sne („rebrík postavený na zemi, ktorého vrchol sa dotýkal neba. Boží anjeli po ňom vystupovali a zostupovali“, Gen 28,12) Ján Klimak predstavuje výstup skrze tridsať stupňov k dokonalosti (k „premene“ srdca) a intímnej jednote s Bohom. Počet stupňov sa inšpiruje tridsiatimi rokmi, ktoré Ježiš strávil v tichu Nazareta. Rebrík do raja vskutku obsahuje tridsať kapitol, pričom každá kapitola vysvetľuje jeden stupeň.

Myšlienka stupňov rebríka výrazne vyzdvihuje askézu, pretože nie je možné predbehnúť čas, ale každú vec treba urobiť vo vhodnom čase, na základe princípu rozlišovania: „Ak každá záležitosť pod nebom má vhodný čas, ako hovorí Kazateľ (porov. 3,1), a jednou z takých záležitostí je náš rehoľný život, skúmajme, či sa to javí osožné, a pátrajme v každom momente, ktoré činnosti sú práve vhodné. Vskutku je isté, že pre tých, ktorí zápasia, je čas na necitlivosť a čas na ovládnutie vášní [...] je čas na slzy a čas na vyprahnutosť srdca; čas na poslušnosť a čas na rozkazovanie; čas na pôst a čas na účasť na hostinách“ (Rebrík do raja 26,159).

V Rebríku je narysovaná cesta, ktorá sa otvára pred tým, kto sa rozhodol vystúpiť zo starého spôsobu života k vrcholom kontemplácie a lásky. Na začiatku je radikálne rozhodnutie zrieknuť sa sveta a všetkých vonkajších a vnútorných väzieb, ktoré človeka k nemu pútajú (1-3). Potom je nutné vybudovať základné predpoklady pre nový život: poslušnosť, úprimné pokánie, pamätanie na smrť a skrúšenosť srdca (4-7). Zároveň treba začať pracovať na odstraňovaní prekážok, ktorými sú hnev, nestriednosť v jedle, erotická nevyváženosť, lakomstvo, necitlivosť, pýcha (8-23). Táto prax privedie mnícha postupne k životu v jednoduchosti, v pokore a vo svetle, ktoré je potrebné pre rozlišovanie myšlienok, vášni a cností (24-26). Vytúženým záverom výstupu je život v sústredení a pokoji (gr. hésychia), modlitba, sloboda od vášni a láska, čím sa dosahuje intímna jednota s Bohom (27-30).

Vstup do rehoľného života je výzvou, na ktorú treba odpovedať horlivosťou potrebnou na prekonanie ťažkostí. Vyžaduje sa absolútne zrieknutie sa sveta a väzieb, aby bol možný návrat do stavu duchovného detstva skrze čistotu, pôst a zdržanlivosť. Odpútanie sa, podporované dobrovoľným exilom, je nevyhnutnou podmienkou pre dosiahnutie Pána. Rehoľný život podstatne spočíva v osamelom živote pustovníka, hoci zdieľanom s nejakým spoločníkom, a v cenobitskom živote (Rebrík do raja 1,6). Ján Klimak si uvedomuje, že život v samote má svoje riziká, preto ho nepovažuje za vhodný pre všetkých mníchov, ba pre väčšinu je lepšou cestou cenobitský život, v ktorom sa mnísi cvičia v poslušnosti. Doktrína duchovného zápasu proti rozličným nerestiam spočíva v hľadaní vhodných stratégií na každú okolnosť. Kto úspešne bojoval, môže vystúpiť na posledné stupne Rebríka do raja, ktoré predstavujú najlepší stav duchovného života.

Široké pojednanie o poslušnosti, ktorá predstavuje štvrtý stupeň Rebríka, odzrkadľuje život mníchov na Sinaji: je to poslušnosť učeníka, ktorý pomáha svojmu učiteľovi v materiálnych veciach, ale je to predovšetkým poslušnosť cenobitského života. Učiteľ a žiak žijú v tej istej cele, ktorá je základnou jednotkou sinajského mníšstva. Avšak existuje aj rytmus komunitného života, pretože mnísi sa stretávajú v nedeľu v chráme, ktorý je umiestnený v blízkosti príbytku igumena. Chrámom, ktorý navštevoval Ján Klimak, bol veľmi pravdepodobne ten, ktorý dal postaviť byzantský cisár Justinián medzi rokmi 548 a 565 a je zasvätený Bohorodičke (Theotokos). Samozrejme, že nie všetci boli schopní prísť každú nedeľu do tohto chrámu, pretože niekedy žili veľmi ďaleko. Tu majú dôvod svojho vzniku kaplnky mimo centier mníšskeho života, aj pre slabo centralizovanú štruktúru kolónie mníchov na Sinaji.

Liturgický program od 04.03.2024 do 17.03.2024

<i>Dá-tum</i>	<i>Čas</i>	<i>Program</i>	<i>Úmysel</i>	<i>Liturgický kalendár</i>
04.03 Po.	17:00	Sv. liturgia csl.	† Ján Šenitka (ročná)	Náš prepodobný otec Gerasim od Jordána.
05.03 Ut.	17:00	Kajúci akatist Sv. liturgia csl.	† z r. Skaličanovej	Svätý mučeník Konón.
06.03 St.	17:00	9 čas Liturgia VPD csl.	† Michal Šenitka	Štyridsiati dvaja svätí mučeníci z Amoria.
07.03 Št	17:00	6 čas Sv. liturgia csl.	† Michal Kačmarik	Svätí hieromučeníci, ktorí boli biskupmi v Chersone: Bazil, Efrém, Kapitón, Eugen, Aiterios a ďalší.
08.03 Pia.	17:00	9 čas Liturgia VPD csl.	† z r. Martina Tarasoviča	Náš prepodobný otec a vyznávač Teofylakt, nikomédijský biskup.
09.03 So	08:00	Sv. liturgia csl	† Emília Kopčíková (40 deň)	Štyridsiati svätí mučeníci umučení v Sebastejskom jazere.
10.03 Ne.	07:00 08:00 10:00 11:30 15:00	Utierenň Sv. liturgia csl. Sv. liturgia sl. Sv. liturgia rom. Večiereň	ZBP r. Leškovej 332 ZBP r. Krafčíkovej 12 Za farské spoločenstvo	NEDELA ŠTVRTÉHO TÝŽDŇA VELKÉHO PÔSTU Pamiatka nášho prepodobného otca Jána, autora spisu Rebrík 8. hlas
11.03 Po.			Aliturgický deň	Náš otec svätý Sofronios, jeruzalemský patriarcha.
12.03 Ut.	17:00	Kajúci akatist Sv. liturgia csl.	† z r. Rešetárovej 180	Náš prepodobný otec a vyznávač Teofan Sigrianský. Náš otec svätý Gregor Dialogos, rímsky pápež.
13.03 St.	17:00	Liturgia VPD sl. Kajúci kánon	† z r. Filičkovej 188	Prenesenie pozostatkov nášho otca svätého Nikefora, konštantínopolského patriarchu.
14.03 Št	17:00	6 čas Liturgia VPD sl.	† z r. Jána Šuťáka 153	Deň Veľkého kajúceho kánona svätého Andreja Krétskeho.
15.03 Pia.	17:00	9 čas Liturgia VPD sl.	† z r. Márie Hricovej	Svätý muč. Agapios a s ním ďalší šiesti mučeníci.
16.03 So.				AKATISTOVÁ SOBOTA
17.03 Ne.	07:00 08:00 10:00 11:30 15:00	Utierenň Sv. liturgia csl. Sv. liturgia sl. Sv. liturgia rom. Večiereň	ZBP r. Guľašovej 178 ZBP r. Jeleňákovej Za farské spoločenstvo	NEDELA PIATEHO TÝŽDŇA VELKÉHO PÔSTU Pamiatka našej prepodobnej matky Márie Egyptskej 1. hlas